

Grunder för fristående examen

SPECIALYRKESEXAMEN

I ÄLDREOMSORG

2010

FÖRESKRIFT 6/011/2010

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG
2010**

FÖRESKRIFT 6/011/2010

© Utbildningsstyrelsen

Föreskrifter och anvisningar 2010:3

ISBN 978-952-13-4514-2 (hft.)

ISBN 978-952-13-4515-9 (pdf)

ISSN-L 1798-8977

ISSN 1798-8977 (print)

ISSN 1798-8985 (online)

www.utbildningsstyrelsen.fi

Edita Prima Oy,
Helsingfors 2010

FÖRESKRIFT

20.1.2010 **6/011/2010**

Giltighetstid: **Fr.o.m. 1.2.2010 tillsvidare**

Rätten att meddela föreskriften följer av:

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver föreskrift **36/011/2002, 24.6.2002**

Ändrar föreskrift

-

GRUNDERNA FÖR SPECIAL YRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för specialyrkesexamen i äldreomsorg. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.2.2010. Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens ikraftträdande kan fullföljas enligt grunderna dnr 30/011/2002 t.o.m. 31.1.2012.

Examenskommissionen och examensarrangören kan inte lämna examensgrunderna obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

TIMO LANKINEN
Timo Lankinen

Undervisningsråd

AIRA RAJAMÄKI
Aira Rajamäki

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin 040 348 7555 faksi 040 348 7865, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäskajen 6, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon 040 348 7555, fax 040 348 7865, fornamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi

INNEHÅLL

1 FRISTÅENDE EXAMINA.....	7
1.1 Anordnande av fristående examina	7
1.2 Avläggande av fristående examen	7
1.3 Grunderna för fristående examen.....	7
1.4 Personlig tillämpning i fristående examen.....	8
1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
1.6 Betyg.....	8
1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen.....	9
2 UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG	9
Examensdelarna.....	9
3 KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET FÖR SPECIALYRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN.....	11
A. DE OBLIGATORISKA DELARNA I EXAMEN.....	11
3.1 Att inneha uppgiften som ansvarig inom äldreomsorgen	11
3.2 Att delta i ett klientservicenätverk	17
3.3 Att stödja äldres hälsa och funktionsförmåga.....	22
B) DE VALFRIA EXAMENSDELARNA	30
3.4 Att vårda sjuka äldre	30
3.5 Att stödja äldre med minnesstörningar i olika verksamhetsmiljöer	36
3.6 Att driva ett företag inom äldreomsorgen.....	40
BILAGA.....	47
Beskrivning av arbetet för dem som avlagt specialyrkesexamen inom äldreomsorg	47

1 FRISTÅENDE EXAMINA

1.1 Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

1.2 Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

1.3 Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

1.4 Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om individualisering.

1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

1.6 Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinanden.

1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

2 UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG

Examensdelarna

För att kunna avlägga specialyrkesexamen i äldreomsorg krävs att examinanden har åtminstone den yrkesskicklighet som krävs för grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen eller motsvarande examen samt arbetserfarenhet inom äldreomsorgen.

Specialyrkesexamen i äldreomsorg består av tre obligatoriska examensdelar (delarna 1–3) och av tre valfria examensdelar (delarna 4–6). Examen är avlagd när examinanden med godkänt betyg har avlagt de tre obligatoriska examensdelarna och en valfri examensdel.

Examensdelarna

A. De obligatoriska examensdelarna är:

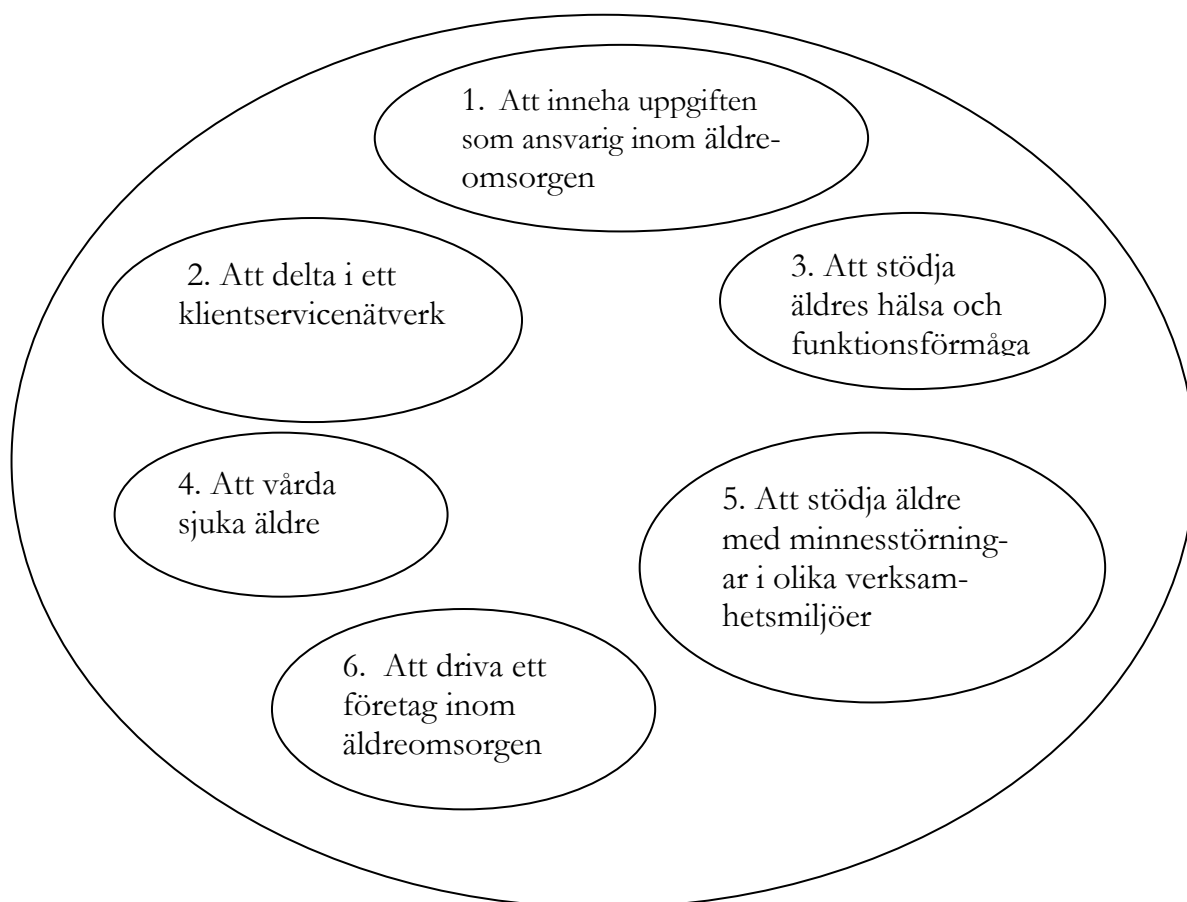
1. Att inneha uppgiften som ansvarig inom äldreomsorgen
2. Att delta i ett klientservicenätverk
3. Att stödja äldres hälsa och funktionsförmåga

B. De valfria examensdelarna är:

4. Att vårda sjuka äldre
5. Att stödja äldre med minnesstörningar i olika verksamhetsmiljöer
6. Att driva ett företag inom äldreomsorgen

I samtliga examensdelar är de genomsyrande principerna:

- yrkesetik
- vårdpartnerskap
- kvalitetstänkande
- arbetsätt som upprätthåller och aktiverar funktionsförmågan
- nätverkskunnande
- de äldres upplevelse av samhörighet och delaktighet
- hållbar utveckling
- bedömning och utveckling av det egna arbetet.

3 KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET FÖR SPECIALYRKESEXAMEN I ÄLDREOMSORG OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

A. DE OBLIGATORISKA DELARNA I EXAMEN

3.1 Att inneha uppgiften som ansvarig inom äldreomsorgen

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan beakta den samhällseliga aspekten i äldreomsorgen och följa de lagar och förordningar som reglerar äldreomsorgen.</p>	<p>Samhällelig kompetens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• beaktar i sitt arbete äldreomsorgens utvecklingshistoria och framtida utmaningar• använder dokument som styr äldreomsorgen och vägleder klienter i att söka aktuell kunskap• håller sig à jour med förändringarna i samhället och strukturerna inom arbetslivet i branschen och inom lagstiftningen• arbetar professionellt inom äldreomsorgen i den offentliga, privata och tredje sektorns tjänst• arbetar inom social- och hälsovårdens servicesystem. <p>Att arbeta i enlighet med de författningar, program och rekommendationer som reglerar äldreomsorgen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• behärskar det centrala innehållet i följande dokument i den mån de styr äldreomsorgen och följer dem i det egna arbetet:<ul style="list-style-type: none">– Finlands grundlag (731/1993)– FN:s världsomfattande deklARATION om de mänskliga rättigheterna 1948– FN:s principer om äldre människor (resolution nr 46/1991)– Kvalitetsrekommendation om tjänster för äldre (Social- och hälsovårdsministeriet & Finlands Kommunförbund 2008)– Folkhälsolagen (66/1972)– Lagen om specialsjukvård (1062/1989) (den nya hälsovårdslagen)– Personuppgiftslagen (523/1999)– Lagen om hemkommun (201/1994)– Kommunallagen (365/1995)

- Lagen om förmyndarverksamhet (442/1999)
- Lagen om stöd för närståendevård (937/2005)
- Lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992)
- Lagen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005)
- Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)
- Lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992)
- Lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994)
- Lagen om stöd och service på grund av handikapp (380/1987)
- Lagen om tillsyn över privat socialservice (603/1996)
- Lagen om privat hälsovård (152/1990)
- Mentalvårdslagen (1116/1990)
- Lagen om missbrukarvård (41/1986)
- Sjukförsäkringslagen (1224/2004)
- Socialvårdslagen (10/1982)
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om fortbildning för personalen inom hälsovården (1194/2003)
- Förordningen om medicinsk rehabilitering (1015/1991)
- Förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (91/1992).

Att följa de lagar som reglerar arbetarskyddet

Examinanden

- arbetar i enlighet med arbetslagstiftningen och kollektivavtalen
 - Arbetsavtalslagen (55/2001)
 - Lagen om kollektivavtal (1946/436)
 - Arbetstidslagen (605/1996)
 - Semesterlagen (162/2005)
 - Lagen om samarbete inom företag (334/2007).

Examinanden kan arbeta som ledare för ett team eller som ansvarig för en grupp inom äldreomsorgen.

Att leda team och grupper

Examinanden

- arbetar enligt organisationens och enhetens strategiska mål
- känner till sin närmaste chefs verksamhetsfält och uppgifter.

Att arbeta som gruppansvarig

Examinanden

- tar som handledare hänsyn till faktorer som inverkar på gruppens tillkomst och verksamhet samt fördelar och utmaningar med att fungera i grupp
- behärskar principer och verksamhetsmodeller för grupphandledning
- tar tillvara gruppens kunnande och färdigheter för tillämpning inom arbetskollektivet
- använder metoder för feedback och uppmuntran i sitt eget arbete
- arbetar som mentor och utvecklar system för mentorskap i arbetskollektivet
- tar ansvar för och främjar välmående inom arbetskollektivet
- bedömer och tar hänsyn till de krav som olika arbets- och verksamhetskulturer ställer på det egna arbetet
- tillämpar i utvecklingssamtalen överenskomna mål för att utveckla sin arbetsenhet.

Att koordinera och leda verksamheten

Examinanden

- beaktar äldreomsorgens grunduppgift och framgångsfaktorer samt organisationens strategier för äldreomsorgen
- arbetar inom det egna ansvarsområdet i enlighet med centrala serviceprocesser och utvecklar deras kvalitet och funktion
- utnyttjar i sitt arbete principerna för personalplanering under beaktande av trygghet för klienterna och arbetstrivsel
- arbetar smidigt och med känsla för situationen samt hittar nya alternativa och kreativa lösningar för det egna arbetet
- förhandlar interaktivt och med respekt för övriga parter synsätt och rättigheter

	<ul style="list-style-type: none"> • förhåller sig konstruktivt till erhållen feedback och bedömer kritiskt sitt eget arbete och utvecklar det. <p>Att samarbeta multiprofessionellt Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer samarbetsförhållandena inom det egna området ur utvecklingsarbetets synvinkel • samarbetar aktivt med chefer, klienter, anhöriga, närstående och andra aktörer inom äldreomsorgen • beaktar klienters, anhörigas, närståendes och olika experters synpunkter på enskilda servicelösningar inom äldreomsorgen • arbetar i nätverk som främjar en helhetsbetonad äldreomsorg • förmedlar genom sitt eget handlande en positiv bild av äldreomsorgen.
<p>Examinanden kan bedöma vilken yrkesskicklighet som behövs inom äldreomsorgen.</p>	<p>Att bedöma yrkesskickligheten inom äldreomsorgen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till Finlands utbildnings- och examensstruktur och den ställning som specialexamen i äldreomsorg har i denna struktur samt systemet med fristående examina och kraven på dem som avlägger en fristående examen • fungerar som bedömare av yrkesskickligheten hos dem som avlägger specialyrkesexamen i äldreomsorg och grundexamen inom social- och hälsovård, närvårdare utbildningsprogrammet/kompetensområdet för äldreomsorg • utvecklar bedömningen av yrkesskickligheten inom det egna arbetskollektivet • samarbetar vid bedömningen av yrkesskickligheten.
<p>Examinanden kan introducera arbetstagare i äldreomsorgen och handleda studerande.</p>	<p>Att introducera arbetstagare och handleda studerande Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • introducerar arbetstagare och studerande i äldreomsorgen och handleder i att förvärva erforderlig yrkesskicklighet inom äldreomsorg • bedömer arbetstagarnas kompetens och planerar kompetensutveckling för arbetsplatsen tillsammans med arbetstagarna

	<ul style="list-style-type: none"> • ger konstruktiv feedback • arbetar ansvarsfullt vid handledning av yrkesskickligheten.
<p>Examinanden kan utveckla kvaliteten på äldreomsorgen.</p>	<p>Att utveckla kvaliteten på servicen för äldre</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar kvalitetstänkandet och de vanligaste kvalitetsutvecklingsmetoderna i sitt eget arbete • beaktar strategiarbetet för att säkerställa kvaliteten på och utvecklingen av verksamheten • deltar i utvecklingen av verksamheten och strategierna för äldreomsorgen enligt sitt eget ansvarsområde • använder mätkriterier för kvalitetsutvärdering av äldreomsorgen • utvärderar och identifierar behoven av att utveckla äldreomsorgen • arbetar som ansvarig person inom olika samarbetsnätverk och utvecklingsprojekt för äldreomsorgen • använder sig av olika system för feedback (klientfeedback, utvärdering av kolleger, självvärdering) • söker och använder sig av forskningsrön och aktuell kunskap för att utveckla sitt eget arbete och sitt arbetskollektiv • bedömer kritiskt erhållen information. <p>Att arbeta för utveckling av planer och målinriktad äldreomsorg</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete nationella och regionala utvecklingsriktlinjer för äldreomsorgen • beaktar i sitt arbete de valda strategierna för äldreomsorgen • stöder arbetssätt som följer vård- och serviceplanen och som beaktar individen och upprätthåller de äldres funktionsförmåga • använder sig av det multiprofessionella arbetskollektivets kunnande för att trygga de äldres välbefinnande.

<p>Examinanden kan arbeta ekonomiskt och i enlighet med en hållbar utveckling.</p>	<p>Att arbeta ekonomiskt och i enlighet med hållbar utveckling Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sin utvärdering av äldreomsorgen kraven på ekonomisk och effektiv verksamhet och arbetets betydelse för att resultatet ska vara funktionsdugligt och ekonomiskt • styr och uppföljer inom sitt ansvarsområde ekonomin och resultaten inom äldreomsorgen • utvärderar och drar slutsatser om verksamheten med stöd av olika nyckeltal som beskriver verksamheten • deltar i analysen av resultaträkningar och andra ekonomiska nyckeltal i samråd med sin chef • arbetar i enlighet med principen för etiskt hållbart företagande.
<p>Examinanden kan främja arbetstrivsel inom äldreomsorgen.</p>	<p>Att främja den egna och arbetskollektivets funktionsförmåga Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • sörjer för sin egen hälsa och sitt välmående • balanserar sitt arbete i förhållande till fritid och socialt umgänge • främjar med sina handlingar arbetshälsan och arbetstrivseln • söker stöd för det egna och arbetskollektivets välmående (nätverk, arbetshandledning).
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sitt arbete som ansvarig inom äldreomsorgen.</p>	<p>Att utveckla det egna arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer sitt eget arbete och utarbetar en utvecklingsplan för det egna arbetet • arbetar enligt de mål som vid utvecklingssamtalet satts upp för utvecklingen av det egna arbetet • beaktar i sitt arbete betydelsen av en personlig, professionell och kollektiv identitet vid utvecklingen av äldreomsorgen (självkännedom, egna resurser, självbehärskning, behärskning av sina känslor, impulskontroll, empati, social kompetens) • visar förmåga till inre företagsamhet i sitt arbete.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Att inneha uppgiften som ansvarig inom äldreomsorgen visas och bedöms i enlighet med examinandens personliga plan för genomförande av examen och på det sätt som beskrivs ingående i den av examensnämnden godkända planen för anordnande av fristående examen.

Yrkesskickligheten visas i autentiska situationer i arbetslivet. När yrkesskickligheten visas kan dessutom användas skriftliga alster, projektarbeten, muntlig motivering samt olika kombinationer av dessa.

Bedömningen ska genomföras av tre parter som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

3.2 Att delta i ett klientservicenätverk

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan arbeta enligt de etiska principerna för äldreomsorgen.	<p>Arbete enligt etiska principer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• arbetar enligt de yrkesetiska principer som reglerar äldreomsorgen• främjar god service för äldre och god behandling av dem i servicesituationer• främjar de äldres självbestämmanderätt i servicesituationer• skyddar de äldres integritet och undviker onödiga begränsningar för dem• arbetar i enlighet med skriftliga överenskommelser och principer i situationer som förutsätter begränsningar för klienten• främjar jämlikhet och rättvisa vid bemötande och behandling av äldre i klientservicesituationer. <p>Att utveckla etiskt god klientservice Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• utvecklar etiskt god klientservice• diskuterar inom sitt arbetskollektiv etiska aspekter i fråga om klientservice• vägleder studerande, nya arbetstagare och övriga medlemmar inom arbetskollektivet i etiska frågor• ingriper vid behov mot oetisk klientservice och undermålig behandling av äldre.

Examinanden kan arbeta professionellt i äldreomsorgens klientservicesituationer.

Att interagera professionellt i klientservicesituationer

Examinanden

- beaktar i klientservicesituationer de kognitiva förändringar som beror på åldrande samt den inverkan olika känslor och temperament har på interaktionen
- söker och utnyttjar ny kunskap om interaktion samt kommunikationens inverkan vid möten med människor
- beaktar i klientservicesituationer faktorer som inverkar på livskompetensen, t.ex. strategier för att klara sig, försvarsmekanismer, anpassning till att livet tar slut
- förutser och ombesörjer att de äldre är trygga i klientservicesituationerna
- beaktar klientens individuella situation och förmåga till interaktion
- beaktar klientens och de närståendes samt egna känslor vid möten
- lyssnar aktivt, stöder och visar förmåga till medkännande i frågor som rör de äldres känsloliv
- accepterar de äldres olika känslor och stöder deras känslouttryck
- beaktar de äldres ordlösa känslobudskap
- använder ett klart och tydligt språk
- tolkar och använder ordlös kommunikation (kroppsspråk, miner, gester, olika ljud, situationssignaler)
- använder vid behov kommunikationsmetoder som stöder och ersätter talet i klientservicesituationer
- använder vid behov tolktjänster
- ser till att klientens kommunikationshjälpmedel fungerar.

Att interagera professionellt i utmanande situationer

Examinanden

- behärskar sina känslor vid bemötande av en klient som uppträder störande
- bemöter på ett professionellt sätt äldre som använder berusningsmedel och klienter med psykisk ohälsa
- identifierar olika typer av beroende och handlar vid interaktion på ett sätt som

	<p>stöder de äldres välmående</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett professionellt och ansvarsfullt sätt vid vårdhänvisning • identifierar fara för utslagning och handlar på ett förebyggande sätt • arbetar på ett ansvarsfullt sätt och inom ramen för sina befogenheter i möten med klienter och närstående • tryggar andras säkerhet i utmanande situationer • handlar på ett förnuftigt sätt i hotfulla situationer, drar sig tillbaka eller försvarar sig vid behov.
<p>Examinanden kan arbeta på ett professionellt sätt i nätverk inom äldreomsorgen.</p>	<p>Att arbeta i professionella nätverk Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar aktivt i professionella nätverk och följer principerna för nätverksarbete • arbetar på ett ansvarsfullt sätt vid utveckling av de professionella nätverken • utnyttjar i sitt arbete utvecklingsmetoder för nätverksarbete och rådgivningsnätverk • stöder anhörigvårdares, närståendes och närkollektivens delaktighet i nätverksarbetet. <p>Att utveckla äldreomsorgens nätverk Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar nätverkstänkande i äldreomsorgen och använder i det egna arbetet de vanligaste metoderna för utveckling av nätverk • granskar kritiskt klienternas behov inom det egna området och de krav klientskapet ställer på nätverksarbetet • utvärderar utvecklingsbehoven och -metoderna för äldreomsorgens nätverk • ger förslag på hur nätverket inom äldreomsorgen och de som arbetar inom det kan utvecklas professionellt. <p>Att arbeta planenligt och målinriktat inom äldreomsorgens nätverk Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder nätverksarbete som i enlighet med vård- och serviceplanen tar hänsyn till de äldre som individer • främjar vårdarbete som med nätverkets hjälp upprätthåller klientens funktionsförmåga

	<ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar den multiprofessionella arbetsgruppens nätverkskunnande för att trygga de äldres välmående • beaktar i sitt arbete de nationella och regionala utvecklingsriktlinjerna för nätverksbildning inom äldreomsorgen • beaktar i sitt arbete de valda nätverksstrategierna för äldreomsorgen.
<p>Examinanden kan arbeta i en mångkulturell arbets- och verksamhetsmiljö.</p>	<p>Mångkulturell verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sitt arbete hänsyn till identitetens betydelse för människan • är medveten om sina egna värderingar, sina attityder och sin livsåskådning • respekterar i sitt arbete olika värderingar och attityder och bemöter människor som individer • handlar i sitt arbete på ett jämlikt och opartiskt sätt • utnyttjar i arbetet grundläggande kunskaper i de religioner som man i Finland bekänner sig till samt i övriga livsåskådningsriktningar • använder i sitt arbete kunskap om hur olika religioner samt olika kulturer och seder kommer till uttryck i det vardagliga livet • tar i sitt arbete hänsyn till familjens betydelse i olika kulturer • beaktar kulturella faktorer i handledningssituationer. <p>Att arbeta i ett mångkulturellt arbetskollektiv Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar på ett etiskt sätt i en mångkulturell miljö genom att utnyttja kunskap om olika kulturers sätt att kommunicera • kommunicerar i mångkulturella situationer på finska och svenska samt ett främmande språk • ökar för sin del arbetskollektivets mångkulturella kunnande • stöder och handleder människor med olika kulturell bakgrund i anpassningen till arbetslivet.

	<p>Att arbeta i en mångkulturell verksamhetsmiljö och i sociala nätverk</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar i enlighet med de internationella avtal för immigranter som rör Finland • beaktar i sitt arbete skyldigheterna enligt integrationslagen, invandrarnas sociala trygghet samt asylsökningprocessen • följer den invandrapolitik som förs i arbetsplatsens hemkommun • ingriper vid behov i eventuella konflikter som gäller möten mellan kulturer • beaktar i sitt arbete de olika faserna av en kulturchock • tar hänsyn till den kulturella bakgrunden vid val av stödtjänster och nätverk • främjar i sitt arbete integrationen av invandrarna. • stöder invandrarna i att hitta nya mål och livsinnehåll.
<p>Examinanden kan utveckla det egna arbetet i klientservicenätverk.</p>	<p>Att utveckla det egna arbetet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar och utvecklar de egna färdigheterna i att möta äldre klienter och deras anhöriga och närstående • sätter upp utvecklingsmål för sitt nätverkskunnande samt för utförandet av mångkulturellt arbete • visar i sitt arbete förmåga till inre företagsamhet.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Att delta i ett klientservicenätverk visas och bedöms i enlighet med examinandens personliga plan för avläggande av examen och på det sätt som beskrivs ingående i den av examensnämnden godkända planen för anordnande av fristående examen.

Yrkesskickligheten visas i autentiska situationer i arbetslivet. När yrkesskickligheten visas kan dessutom användas skriftliga alster, projektarbeten, muntliga motiveringar samt olika kombinationer av dessa.

Bedömningen ska genomföras av tre parter, som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

3.3 Att stödja äldres hälsa och funktionsförmåga

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden beaktar i sitt arbete faktorer som påverkar de äldres hälsa och funktionsförmåga.</p>	<p>Att beakta faktorer som inverkar på hälsan Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete bakomliggande värderingar samt hälsopolitiska mål som främjar de äldres hälsa • stärker faktorer som främjar ett sunt åldrande samt faktorer som påverkar hur de äldre upplever den egna hälsan • beaktar i sitt arbete den inverkan fysiska, psykiska, kognitiva och sociala åldersförändringar har på hälsan • förebygger riskfaktorer som påverkar de äldres hälsa • främjar genom sina handlingar hälsan på samhälls-, kollektiv-, miljö-, individ- och servicenivå. <p>Att beakta faktorer som inverkar på funktionsförmågan Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete den inverkan fysiska, psykiska, kognitiva och sociala åldersförändringar har på funktionsförmågan • beaktar i sitt arbete riskfaktorer som påverkar de äldres funktionsförmåga.
<p>Examinanden kan arbeta i enlighet med de gällande författningar som reglerar servicen för äldre.</p>	<p>Att arbeta i enlighet med anvisningar som rör servicen för äldre Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete de etiska principer och värden som styr servicen • främjar aktivt en positiv och värdesättande attityd gentemot de äldre i samhället och i arbetskollektivet • beaktar i sitt arbete de aktuella, nationella äldrepolitiska strategierna och deras inverkan på servicesystemen för de äldre • beaktar i sitt arbete den egna kommunens äldrepolitiska strategi • söker information och informerar de äldre om deras rättigheter • deltar i utvecklingen av service för äldre utgående från resurserna och drar i

	<p>arbetet nytta av klientfeedback</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med den tredje sektorn, församlingen, producenter av privat service och övriga kommuninvånare.
<p>Examinanden kan bedöma äldre klienters behov av service.</p>	<p>Att bedöma äldre klienters servicebehov Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utreder de äldres servicebehov och bedömer deras funktionsförmåga genom att utnyttja olika mätare för mätning av funktionsförmågan tillsammans med andra sakkunniga • identifierar äldre med speciella behov (personer som haft en stroke, personer med en sensorisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning, psykisk sjukdom, minnesstörningar, talstörning och missbruk) • utnyttjar i sitt arbete möjligheterna för geronteknologi • bedömer klientens eventuella nytta av hjälpmedel och geronteknologi och instruerar klienten och de anhöriga i användningen av hjälpmedel och geronteknologi • använder sig av regionala och nationella databaser för hjälpmedel • utnyttjar sedvanlig datateknik både i det egna arbetet och vid klientservice.
<p>Examinanden kan planera, genomföra och bedöma de äldres vård-, service- och rehabiliteringsplaner som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp.</p>	<p>Att utarbeta en vård-, service- och rehabiliteringsplan Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör en helhetsbedömning av den äldre klientens behov av hälsotjänster och rehabilitering samt möjligheterna till service • utarbetar en individuell vård-, service- och rehabiliteringsplan tillsammans med de äldre, de närstående och den multiprofessionella arbetsgruppen • handlar på ett klientnära sätt vid val som rör de äldres hälsa och funktionsförmåga • utnyttjar i sitt arbete feedback som sakkunniga inom äldreomsorg ger.

	<p>Att genomföra vård-, service- och rehabiliteringsplanen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar de äldres självbestämmanderätt • interagerar aktivt med de äldre samt deras anhöriga och närstående • ger individuell vård och stöder de äldres funktionsförmåga i enlighet med vård-, service- och rehabiliteringsplanen • ger korrekt information om hälsa och funktionsförmåga på ett sätt som de äldre förstår • tryggar en individuell och lämplig service för de äldre • stöder de äldres rehabilitering i samarbete med professionella inom rehabilitering • stöder och upprätthåller de äldres funktionsförmåga i olika skeden av vård- och servicekedjan. <p>Att bedöma vård-, service- och rehabiliteringsplanen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer de äldres hälsa och funktionsförmåga med avseende på målen i vård-, service- och rehabiliteringsplanen • beaktar de äldres och närståendes åsikter om behov av förändringar och om kvaliteten på servicen • bedömer vård-, service- och rehabiliteringsplanen med avseende på de äldres förändrade behov • dokumenterar och uppdaterar planer och dokument som används.
<p>Examinanden kan stödja de äldres fysiska hälsa och funktionsförmåga och handleda i användningen av hjälpmedel.</p>	<p>Att stödja äldres hälsa och funktionsförmåga i en sund och trygg miljö Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder och vägleder de äldre i att klara sig självständigt i sin boendemiljö • uppmuntrar de äldre till aktiviteter i den egna närmiljön • ombesörjer att de äldres miljö är trygg och hinderfri • förebygger att de äldre råkar ut för olyckor hemma eller på fritiden (i synnerhet fallolyckor) • klarlägger klientens behov av hjälp-

	<p>medels- och bostadsförändringar samt behov av hjälpmedel för boendet i samarbete med sakkunniga på området</p> <ul style="list-style-type: none"> • handleder de äldre i användningen och skötseln av hjälpmedel • handleder i användningen av tekniska apparater som tagits fram för de äldres behov (t.ex. apparater som ökar tryggheten i boendemiljön). <p>Att stödja rörlighet och motion som upprätthåller hälsan och funktionsförmågan</p> <p>Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder regelbunden daglig motion och uppmuntrar särskilt till träning och bevarande av muskelstyrkan och balansen • motiverar och uppmuntrar de äldre i fråga om att sköta sin fysiska hälsa och sörja för sitt välmående • beaktar principerna för arbetssätt som upprätthåller och aktiverar funktionsförmågan • förutser förändringar i de äldres fysiska hälsotillstånd och funktionsförmåga med tanke på tryggheten • kartlägger de äldres behov av motionshjälpmedel • ordnar med sakkunnig hjälp vid bedömning och val av klientens hjälpmedel samt deltar i valet och utprovningen av dem tillsammans med klienten • instruerar klienter och anhöriga i användningen av hjälpmedel.
<p>Examinanden kan handleda de äldre i fråga om hälsosam kost.</p>	<p>Att ge handledning om hälsosam kost</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete de nya kostrekommendationerna och ger akt på åldersförändringarnas inverkan på kosten • förebygger förändringar i de äldres hälsa som beror på kosten (t.ex. munvård) • handleder de äldre i hälsosam kost • bedömer de äldres näringstillstånd och gör vid behov en näringsanalys • handleder de äldre i frågor som rör vätskebalansen

	<ul style="list-style-type: none"> • handleder de äldre i fråga om specialdieter • använder sig av kostexperter i bedömningen av de äldres näringstillstånd • utvecklar som medlem av arbetsgruppen rutinerna rörande kosten för äldre som bor hemma och för dem som bor på en anstalt.
<p>Examinanden kan stödja och handleda de äldre i socialt välbefinnande.</p>	<p>Att främja aktiviteter Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handleder de äldre i att hitta sina egna resurser • handleder i att skaffa en hobby • stöder de äldres kulturella identitet • informerar om kulturutbud • stöder och uppmuntrar de äldre att få estetiska upplevelser och erfarenheter • beaktar de äldres estetiska behov i fråga om klädsel och annat som rör utseendet. <p>Att främja de äldres upplevelse av samhörighet och delaktighet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder de äldre i att stärka sina relationer, uppmuntrar och stöder deras kontakter med andra • stöder de äldre i att känna samhörighet med en grupp och att identifiera sig med egna grupper • stöder de äldre i att upprätthålla kontakten med olika generationer • stöder de äldre i att vara aktiva medborgare med möjligheter till att påverka • handleder och stöder de äldre i användningen av olika datatekniska apparater • ger råd om och handleder de äldre i att själva söka information. <p>Att stödja i sociala frågor Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förebygger att de äldre känner ensamhet och utanförskap • stöder en drogfri livsstil • samtalar om eventuella beroendeproblem som de äldre har • ingriper vid behov om en äldre person behandlas illa (t.ex. våld i familjen eller i en nära relation).

<p>Examinanden kan stödja de äldres anhörigvårdare och närstående.</p>	<p>Att stödja anhörigvårdare och närstående Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar aktivt med anhörigvårdaren för att trygga den äldres välbefinnande (vårdpartnerskap) • stöder anhörigvårdarens och de närståendes välmående och ork • informerar om service, stödformer och självhjälpsverksamhet för anhörigvårdare • handleder anhörigvårdaren vid ansökan om förmåner.
<p>Examinanden kan stödja de äldres mentala hälsa och kontroll över sitt liv.</p>	<p>Att stödja äldres livskompetens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder livskompetensmetoder för att stödja de äldres förmåga att klara av sitt dagliga liv • lyssnar på de äldre och lever sig in i deras tankevärld • stöder de äldre i att hantera sitt förflutna och i att ge erfarenheterna ett positivt meningsinnehåll • stöder de äldres nätnätverk. <p>Att stödja äldres mentala hälsa Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder de äldres psykiska balans • stärker faktorer som inverkar på de äldres mentala hälsa • stöder de äldres livskompetens och förmåga att klara sig • använder reminiscens som en metod att främja de äldres mentala hälsa • stöder de äldres självkänsla, självuppskattning och känsla av att vara accepterade • lyssnar och är närvarande • ger de äldre tro på livet och framtidshopp • ombesörjer att saker som ger njutning för de äldre fortgår och hjälper till att hitta ny intressant sysselsättning • stöder de äldre att upprätthålla sina interaktionsfärdigheter och sociala relationer • uppmuntrar de äldre till kreativitet och till att förverkliga sig själv

	<ul style="list-style-type: none"> • stöder de äldre i att klara av kriser som hänför sig till deras liv. • förebygger risker för psykisk ohälsa och hänvisar vid behov till mentalvårdstjänster. <p>Att stödja äldre och närstående i kris Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete krisens faser och de olika typerna av krisreaktioner • bedömer behovet av akut hjälp • väljer i krissituationer ändamålsenliga handlingssätt och interventionsformer för krisarbete • bemöter i en krissituation de äldre och de närstående samt arbetskollektivet på ett professionellt sätt • förstår förändringar i människans beteende vid sorg eller olika krisskeden • ger praktiska råd och stöd samt använder sig vid behov av stödpersonsverksamhet • hänvisar vid behov äldre och närstående till kristjänster • utvecklar sin förmåga att hantera krissituationer och ansvarsfrågor inom äldreomsorgen.
<p>Examinanden kan stödja de äldre i att upprätthålla kognitiva funktioner.</p>	<p>Att stödja kognitiva funktioner Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • främjar de äldres minne och intellekt • stöder de äldre i att upprätthålla problemlösningsförmågan • stöder de äldre i att lära sig nya saker och att följa med sin tid • handleder de äldre i användningen av datakommunikation och andra sätt att kommunicera • handleder verksamhet som är stimulerande och aktiverande för hjärnfunktionen • handleder sysselsättning som stimulerar och aktiverar de äldre.
<p>Examinanden kan stödja de äldres mentala och andliga funktionsförmåga.</p>	<p>Att stödja den mentala och andliga funktionsförmågan Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar de äldres livsåskådning och de val som hör samman med denna samt olika kulturbakgrunder

	<ul style="list-style-type: none"> • diskuterar vid behov andliga frågor som de äldre tar upp • möjliggör andliga tjänster för äldre.
Examinanden kan stödja de äldres sexualitet.	<p>Att stödja äldres sexualitet Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stöder i frågor som rör kvinnlighet och manlighet • möjliggör estetiska upplevelser • beaktar de äldres behov av närhet och beröring samt behov som rör sexualitet • stöder och främjar könsidentiteten och det sexuella välbefinnandet • accepterar sexualitet och sexuell individualitet • diskuterar frågor som de äldre tar upp gällande sexualitet • ger saklig information och hänvisar vid behov de äldre till experthjälp.
Examinanden kan bedöma och utveckla den egna yrkesskickligheten i att främja de äldres hälsa och funktionsförmåga.	<p>Att bedöma den egna yrkesskickligheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer ärligt och realistiskt det egna arbetet inom äldreomsorgen • främjar genom sin egen verksamhet kvalitativ och effektiv service • stärker sin sakkunskap om äldreomsorg • tar hänsyn till den egna arbetsförmågan och identifierar gränserna för den egna orken.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Att stödja äldres hälsa och funktionsförmåga visas och bedöms i enlighet med examinandens personliga plan för avläggande av examen och på det sätt som beskrivs ingående i den av examensnämnden godkända planen för anordnande av fristående examen.

Yrkesskickligheten visas i autentiska situationer i arbetslivet. När yrkesskickligheten visas kan dessutom användas skriftliga alster, projektarbeten, muntlig motivering samt olika kombinationer av dessa.

Bedömningen ska genomföras av tre parter, som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

B) DE VALFRIA EXAMENSDELARNA

3.4 Att vårda sjuka äldre

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan stödja de äldre i att klara sig när livssituationen förändras genom sjukdom.	Att stödja sjuka äldre att klara sig Examinanden <ul style="list-style-type: none">• hjälper insjuknade äldre att bevara sin självbild och sin självaktning• beaktar i planeringen av stöd i vården och rehabiliteringen faktorer som gör att de äldre klarar sig• skapar en trygg och förtroendefull vårdrelation och en trygg vårdmiljö• stöder de äldres eget beslutsfattande och del i den egna vården• ger vid behov information om sjukdomen, vården av den, egenvård och förebyggande av sjukdom inom ramen för sina befogenheter• beaktar i sitt arbete de äldres individualitet och individuella sätt att sköta sig själva och ta ansvar för sin vård.
Examinanden kan planerligt genomföra vård av en åldrande patient eller klient.	Att genomföra vård planerligt Examinanden <ul style="list-style-type: none">• beaktar i planeringen av vården de äldres levnadsförlopp och individuella vårdbehov samt åsikter och resurser• uppställer mål för vården i samråd med de äldre och anhöriga eller närstående• bestämmer utgående från klienten vilka metoder som ska användas vid stöd av vården. Att genomföra vård av äldre Examinanden <ul style="list-style-type: none">• arbetar som egenvårdare för äldre• genomför de äldres medicinska vårdplan som en del av planen för vårdarbetet inom ramen för de egna befogenheterna• genomför de äldres vård som medlem av en multiprofessionell arbetsgrupp• samarbetar med olika experter vid genomförande av de äldres vård• använder olika metoder för att stöda

	<p>vården vid genomförande av de äldres sjukvård</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med de äldre, anhöriga och olika aktörer i vårdkedjan under olika skeden av vårdprocessen • uppgör en individuell plan för utskrivningen och är i kontakt med den instans som ger den fortsatta vården • ombesörjer informationen och meddelar om den fortsatta vården. <p>Att bedöma vården Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer och ändrar vårdplanerna enligt de förändringar som sker i de äldres hälsotillstånd • informerar muntligt och dokumenterar förändringar som sker i de äldres hälsotillstånd • utvärderar vården av de äldre i enlighet med uppställda mål.
<p>Examinanden beaktar i vårdarbetet hur åldersförändringar inverkar på hälsan.</p>	<p>Att ombesörja de äldres kost och vätskebalans samt munhälsovård Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer de äldres näringstillstånd och gör vid behov en näringsanalys • använder sig av experthjälp • vårdar och handleder de äldre i upprätthållande av vätskebalansen • ombesörjer att sjuka äldre får ett tillräckligt näringsintag • vårdar och handleder de äldre i specifika näringsfrågor • vårdar och handleder de äldre i frågor som rör munhälsa • beaktar att åldrande, sjukdomar och medicinering inverkar på munhälsan. <p>Hudvård Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer hudens skick • handleder de äldre i hudvård för att förebygga hudförändringar och hudinfektioner samt andra hudsjukdomar • handleder i frågor som rör den personliga hygien.

	<p>Att ombesörja tillräcklig vila Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vårdar och handleder de äldre i upprätthållande av sömn- och vakenrytmen och identifierar och bedömer sömnstörningar. <p>Att ombesörja de äldres utsöndringsförmåga Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • observerar utsöndringsfunktionen och ger akt på eventuella störningar • vårdar och handleder de äldre i frågor som rör utsöndringen (infektioner, förstoppning, stomi, tarminfektioner).
<p>Examinanden kan för egen del ge de äldre en trygg läkemedelsbehandling.</p>	<p>Att genomföra läkemedelsbehandling Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar bestämmelser och anvisningar som utgör grunden för läkemedelsbehandling • beaktar principerna för trygg medicineri • söker exakt information om läkemedel, deras verkningar samt om trygg sam användning för äldre • utnyttjar i läkemedelsbehandlingen information om läkemedlens vanligaste biverkningar och samverkningar samt om åldrandets inverkan på hur läkemedlen verkar • genomför de äldres läkemedelsbehandling inom ramen för det egna ansvarsområdet • vårdar som medlem i arbetsgruppen de äldres olika smärttillstånd. <p>Att iaktta verkningar av läkemedelsbehandlingen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ger akt på läkemedelsverkningarna och rapporterar sina observationer • handleder de äldre, anhöriga och närstående om läkemedelsbehandlingen • utvecklar som medlem i arbetsgruppen läkemedelsbehandlingen.

<p>Examinanden kan sköta sjuka äldre.</p>	<p>Att sköta sjuka äldre Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder i sitt vårdarbete kunskap om de vanligaste sjukdomarnas etiologi, riskfaktorer och symtom samt de metoder som används för undersökning och vård av sjukdomar • sköter följande sjuka äldre enligt vårdplanen: <ul style="list-style-type: none"> – äldre som lider av olika folksjukdomar – äldre som lider av de vanligaste invärtes sjukdomarna, – äldre som är operationspatienter, – äldre som har cancer, – äldre som har demens. <p>Att förebygga äldres sjukdomar Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förebygger i sitt arbete de tilläggsjukdomar som sjukdomen och sängläget ger upphov till: <ul style="list-style-type: none"> – att sjukdomen återkommer eller förvärras – lunginflammation – trombos – liggsår – försämrad rörelse- och funktionsförmåga – följsjukdomar av diabetes – delirium.
<p>Examinanden kan planera, genomföra och bedöma terminalvård för äldre.</p>	<p>Att planera terminalvård för äldre Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar värdegrunden för vården av döende patienter vid planering av terminalvården för en äldre person • planerar och genomför terminalvård som medlem i en arbetsgrupp. • beaktar avtal om terminalvård. <p>Att genomföra terminalvård för äldre Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • genomför terminalvård för äldre och kan då ge en god basvård och smärtlindring • stöder de äldres känsla av trygghet • beaktar i sin vård de äldres övertygelse • stöder och handleder äldre, anhöriga och närstående i deras sorgarbete

	<ul style="list-style-type: none"> • tar hand om avlidna samt handleder och stöder de anhöriga i ombesörjande av praktiska frågor • ger sina arbetskamrater stöd och tar emot deras stöd. <p>Att utveckla terminalvård Examinanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar för egen del terminalvården för de äldre i sitt arbetskollektiv.
<p>Examinanden kan hjälpa och stödja äldre som har mentala problem.</p>	<p>Att stödja äldre med mentala problem Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tillämpar i sitt arbete kunskap om de vanligaste störningarna i de äldres mentala hälsa och deras mentala sjukdomar samt kunskap om hur de ska undersökas och skötas samt om de mest använda psyko-farmaka • ger äldre och deras närstående råd om användning av mentalvårdstjänster • beaktar i sitt arbete de faktorer som belastar de äldres mentala hälsa och deras symtom på mental ohälsa • skapar ett tryggt och förtroendefullt samarbetsförhållande • stöder de äldre, deras anhöriga och närstående i en krissituation • stärker de äldres stödnätverk • ger medicinbehandling som hon/han behärskar och följer med hur medicinen verkar • stöder rehabiliteringen av äldre som har mentala problem som medlem i en multiprofessionell arbetsgrupp • använder terapeutiska metoder, t.ex. reminiscens, grupper av personer i samma situation, gruppverksamhet, motion samt olika former av skapande verksamhet, som stöd vid rehabilitering • främjar de äldres mentala hälsa med stimulerande verksamhet • handleder äldre i att delta i verksamhet som lokala organisationer ordnar enligt deras egen vilja och önskemål • deltar i multiprofessionellt samarbete och utvecklar tillsammans med sakkunniga inom branschen de sociala och miljö-

	mässiga faktorer som främjar de äldres mentala hälsa.
Examinanden kan hjälpa och stödja äldre som har missbruksproblem.	<p>Att stödja äldre som använder berusningsmedel</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör observationer av de problem som anknyter till äldres användning och beroende av berusningsmedel och tar tag i problemen på ett professionellt sätt • beaktar i sitt arbete de hälsorisker som är förenade med blandmissbruk av alkohol, droger och läkemedel • tar vid behov upp användningen av berusningsmedel och hänvisar de äldre och deras anhöriga till tjänster för missbrukare och professionellt stöd • deltar i sitt eget arbete i multiprofessionellt samarbete som är inriktat på rehabilitering.
Examinanden kan utveckla vården för sjuka äldre och genom sitt arbete främja möjligheterna för sjuka äldre att få god vård.	<p>Att utveckla vården för äldre</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar vården för sjuka äldre och främjar i sitt arbetskollektiv möjligheterna för sjuka äldre att få god vård • utnyttjar klientfeedback vid utvärdering av vårdarbetets kvalitet.
Examinanden kan bedöma och utveckla sin yrkesskicklighet vid vård av sjuka äldre.	<p>Att bedöma och utveckla sin yrkesskicklighet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar sitt eget arbete vid vård av sjuka äldre och gör upp en utvecklingsplan för sitt arbete • söker den senaste informationen om goda vårdrutiner • dimensionerar sitt arbete så att det råder balans mellan arbete, fritid och socialt liv.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Att sköta sjuka äldre visas och bedöms i enlighet med examinandens personliga plan för avläggande av examen och på det sätt som beskrivs ingående i den av examensnämnden godkända planen för anordnande av fristående examen.

Yrkesskickligheten visas i autentiska situationer i arbetslivet. När yrkesskickligheten visas kan dessutom användas skriftliga alster, projektarbeten, muntlig motivering samt olika kombinationer av dessa.

Bedömningen ska genomföras av tre parter, som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

3.5 Att stödja äldre med minnesstörningar i olika verksamhetsmiljöer

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan följa de nationella och lokala rekommendationer och riktlinjer som gäller äldre med minnesstörningar.</p>	<p>Samhälleligt kunnande Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete de framtida utmaningarna som rör demens och som har konsekvenser för utvecklingen av servicestrukturen och tjänsterna • använder i sitt arbete de dokument som innehåller instruktioner om de demensas ställning, rättigheter och intressebevakning samt etiska principer och ger råd om hur information kan sökas • använder sig av samhällelig påverkan för att stödja äldre med demens och deras anhöriga. <p>Att följa de författningar, program och rekommendationer som reglerar undersökning och vård av personer med demens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i sitt arbete innehållet i kvalitetsrekommendationen för tjänster till äldre till de delar den gäller dementa äldre samt Gångse vård-rekommendationen för Alzheimers sjukdom • följer strategin för äldreomsorgen i den kommun där arbetsplatsen befinner sig • följer med utvecklingen av de nationella och lokala rekommendationerna och riktlinjerna för vård av personer med demens.
<p>Examinanden kan fungera som sakkunnig i demensfrågor i sitt arbetskollektiv.</p>	<p>Att utnyttja kunskap om minnesstörningar och demens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar i sitt arbete kunskap om sjukdomar som orsakar minnesstörningar samt de vanligaste sjukdomarna som ger demens • söker och utnyttjar forskningsresultat och ny information om demens för utveckling

	<p>av det egna arbetet och sitt arbetskollektiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer kritiskt den information som hon/han hittat. <p>Att koordinera och leda verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkerställer att äldre med demens och deras anhöriga och närstående har rätt till förstahandsinformation och stöd, till bedömning av servicebehovet, till hänvisning till service och tjänster i alla skeden av sjukdomsförloppet • hänvisar till service som stöder boende i hemmet samt till lokal och regional närservice för personer med demens • främjar med sitt arbete den sjukes funktionsförmåga och rehabilitering • beaktar de kvantitativa målen för omfattningen av tjänsterna och uppföljningssystemen för dem. <p>Att delta i multiprofessionellt samarbete Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • upprätthåller skapade kundrelationer och påverkar på ett positivt sätt målsättningarna för vården av demens • bygger upp och upprätthåller tillsammans med personalen inom äldreomsorgen långsiktiga och fungerande kund- och samarbetsrelationer • samarbetar aktivt med kunder, anhöriga, närstående, chefen för äldreomsorgen och andra yrkesutövare inom äldreomsorgen för att få till stånd serviceavtal • skapar nätverk med andra sakkunniga inom branschen och främjar med sitt arbete ett flexibelt multiprofessionellt samarbete.
<p>Examinanden kan stödja äldre dementa personers interaktion.</p>	<p>Att stödja äldre dementa personers interaktion Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • skapar ett tryggt interaktionsförhållande med personer med demens, och detta förhållande stöder dessas känsla av att ha kontroll över sitt liv • använder metoder som stöder interaktion samt olika metoder som används vid vård utan läkemedel

	<ul style="list-style-type: none"> • är känslig för situationens krav och handlar flexibelt samt kommer med alternativa kreativa lösningar vid interaktion • tillämpar sina färdigheter i individ- och grupphandledning • förhandlar på ett interaktivt sätt och med respekt för den andra partens rättigheter och kommunicerar muntligt och skriftligt.
<p>Examinanden kan stödja funktionsförmågan hos äldre med demens.</p>	<p>Att stödja funktionsförmågan hos äldre med demens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder i sitt arbete metoder som beaktar personens livshistoria i enlighet med vård- och serviceplanen samt metoder som upprätthåller funktionsförmågan och metoder som utnyttjar och stärker personens resurser • stöder rätten till självbestämmande och aktivitet • utreder vård- och servicebehovet hos en person med minnesstörning som bor hemma • använder de vanligaste testerna som behövs vid kontroll av funktionsförmågan • främjar samarbetet med de sjukas anhöriga och närstående • fungerar inom sitt ansvarsområde som sakkunnig i frågor som gäller demens och skapar nätverk med andra sakkunniga inom branschen • utnyttjar de möjligheter som tekniken ger.
<p>Examinanden kan tillsammans med andra sakkunniga utveckla service för personer med demens.</p>	<p>Att utveckla kvaliteten på service till äldre personer med demens Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör observationer och bedömer behoven av att utveckla kvaliteten på vården av demens • deltar i strategiarbetet i sin arbetsenhet och har i detta arbete rollen som den som säkerställer kvaliteten på och utvecklingen av verksamheten • utnyttjar i sitt arbete internationella och nationella datasystem för förbättring av kvaliteten samt olika feedbacksystem (kundfeedback, bedömningar av kolleger, självvärdering) • deltar i ständig utveckling av livskvaliteten

	<p>för dem som har demens utifrån erhållen feedback.</p> <p>Att utveckla arbetet bland personer med demens</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av kvalitetstänkande och använder de vanligaste metoderna för kvalitetsutveckling i sitt arbete • beaktar principerna inom kvalitetstänkande i sitt arbete med dementa personer • följer de riksomfattande och lokala riktlinjerna för utveckling av arbetet bland personer med demens • granskar kritiskt klienternas behov och de krav klientrelationerna ställer på produkterna, tjänsterna och organisationen • ger förslag på hur arbetet bland personer med demens och arbetet inom äldreomsorgen yrkesmässigt kunde utvecklas • stöder en patient som återvänder hem, särskilt under övergångsskedet mellan vård i hemmet och på anstalten • utnyttjar kompetensen hos de olika sakkunniga vad gäller vården av äldre med demens för att trygga de dementas och de anhörigas välmående • beaktar i sitt arbete de valda strategierna för arbetet bland dementa personer.
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sin yrkesskicklighet i fråga om att ge stöd till äldre med minnesstörningar.</p>	<p>Att bedöma sin yrkesskicklighet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förhåller sig konstruktivt till feedback, utvärderar kritiskt sitt eget arbetssätt när stöd ges till en person med minnesstörningar och gör upp en plan för utveckling av sitt arbete • söker den senaste informationen om goda vådrutiner • utnyttjar utvecklingssamtal som verktyg för att utveckla sitt eget arbete • sörjer för hälsa och välmående både för egen del och för sitt arbetskollektivs del och söker stödåtgärder för att orka i arbetet. (Ex. nätverk och arbetshandledning) • dimensionerar sitt arbete så att det råder balans mellan arbete, fritid och socialt liv.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Att stödja äldre med minnesstörningar visas och bedöms i enlighet med examinandens personliga plan för avläggande av examen och på det sätt som beskrivs ingående i den av examensnämnden godkända planen för anordnande av fristående examen.

Yrkesskickligheten visas i autentiska situationer i arbetslivet. När yrkesskickligheten visas kan dessutom användas skriftliga alster, projektarbeten, muntlig motivering samt olika kombinationer av dessa.

Bedömningen ska genomföras av tre parter, som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

3.6 Att driva ett företag inom äldreomsorgen

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan följa de centrala lagar, förordningar och bestämmelser som rör självständig yrkesutövning inom social- och hälsovårdsbranschen.</p>	<p>Att följa författningar Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• beaktar de allmänna utgångspunkterna gällande företagsverksamhet samt det faktum att självständig yrkesutövning inom äldreomsorgen är reglerat i lagstiftningen• iakttar följande författningar i den mån de gäller verksamhet utövad av yrkesutövare inom social- och hälsovårdsbranschen<ul style="list-style-type: none">– Lag och förordning om tillsyn av privat socialservice (603/1996)– Socialvårdslag (710/1982), kap. 6 om tillsyn av privat socialservice– Lag och förordning om privat hälso- och sjukvård (152/1990)– Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994)– Mervärdesskattelag (1501/1993)– Bokföringslag (1336/1997)– Arkivlag (831/1994)– Lag om offentlig upphandling (348/2007)– Lag om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009)• följer med de lagar och författningar som på nationell nivå styr företagsverksamheten inom social- och hälsovårdsbranschen.

Examinanden kan utarbeta en affärsplan för äldreomsorgsbranschen.

Att känna till verksamheten och verksamhetsmiljön

Examinanden

- säkerställer kärnkompetensen i äldreomsorgsarbete i den bransch som hon/han gör upp planen för
- beaktar i sin plan vem som är kund (betalare-kund, användare-kund) och varför denne köper tjänster av företaget
- beskriver sitt företags verksamhetsmiljö
- har tagit reda på vilka olika företagsformer det finns och ansvarsfrågorna i anknytning till dem (firma, öppet bolag, kommanditbolag, aktiebolag, andelslag)
- har satt sig in i vilka olika aktörer som producerar tjänster för äldre och tagit reda på hur framtidsutsikterna ser ut inom branschen.

Att känna till marknaden

Examinanden

- känner till hur marknaden fungerar och vilka framtidsutsikterna är på marknaden med avseende på samhällets politiska strategier för äldreomsorgen
- har satt sig in i konkurrenssituationen på marknaden och känner till konkurrenterna
- vet vilka eventuella risker som är förknippade med affärsverksamhet och vilka följderna kan bli om riskerna blir verklighet
- använder marknadskommunikation (direkt marknadsföring, annonser i lokaltidningar m.m.) samt följer med marknadsföringens effekter.

Att beakta kundernas krav och förväntningar

Examinanden

- lyssnar på kunden vid kundservice och utvecklar sin verksamhet utifrån detta
- tar fram nya serviceidéer
- beaktar helheterna i kundprocesserna

Att ta fram, testa, bedöma och utveckla en affärsidé

Examinanden

- använder sig av sakkunnigas hjälp vid startande av affärsverksamheten
- följer principerna om etiskt hållbart före-

	<p>tagande vid planering av sin verksamhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör upp en affärsplan för företaget och produktifierar affärsidén • testar affärsplanen • bedömer om affärsplanen fungerar • beaktar vid planeringen betydelsen av att sätta upp företagsekonomiska mål som är tidsbundna och mätbara. <p>Att göra upp en lönsamhetskalkyl</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • gör upp en lönsamhetskalkyl som uppfyller egenföretagarens behov • prissätter sin produkt och sina tjänster under beaktande av marknadsbaserade faktorer • beaktar vid uppgörande av lönsamhetskalkyler skillnaden mellan omsättning och beskattningsbar inkomst samt betydelsen av mervärdesskattesystemet . <p>Att ta reda på finansieringsalternativ</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av hjälp från olika experter • har tagit reda på olika finansieringsformer för affärsverksamheten samt de eventuella finansieringsstödförmerna och finansieringskällorna • jämför olika finansieringsalternativ och söker de finansieringsformer som passar företagsverksamheten bäst. <p>Att utarbeta en marknadsföringsplan och följa upp hur den genomförs</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • beaktar i planeringen grunderna i marknadsföring av tjänster inom äldreomsorgen (marknadsandel, marknadsföringsstrategi) • gör upp en skriftlig marknadsföringsstrategi och en budget • följer upp hur marknadsföringsplanen och budgeten genomförs • beaktar betydelsen av företagets image vid marknadsföring.
--	---

	<p>Att tillämpa principerna om konkurrensutsättande</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • har tagit reda på processen vid upphandling och innehållet i anbudsbegäran (köpare-kundens kriterier) • gör ett anbud.
<p>Examinanden kan vid planering av verksamheten beakta principerna för produktifiering och egenföretagarens ekonomiförvaltning.</p>	<p>Att prissätta och produktifiera</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av hjälp från olika experter • beaktar vid planeringen principerna för produktifiering samt de olika prissättningsstrategierna • produktifierar och prissätter tjänsterna. <p>Att allokera resurser och följa upp allokeringen</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av hjälp från olika experter • bedömer behovet av personal, lokaler, apparater, redskap och finansiella resurser • gör upp en investeringsplan • följer med delområden inom ekonomi (kostnadsstruktur, kapacitetsutnyttjande, löneadministration, beskattning, kassaflöde, resultat). <p>Att tillämpa mervärdesskattesystemet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • indelar produkter eller tjänster i sådana som det ska betalas mervärdesskatt för och sådana som är befriade från denna skatt.
<p>Examinanden kan utföra de uppgifter som hör till när ett företag grundas.</p>	<p>Att utföra de uppgifter som hör till när ett företag grundas i enlighet med de administrativa rutinerna och dokumenten</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • har tagit reda på vad den valda företagsformen innebär och ansvarsfrågorna i anknytning till den och kan göra upp de dokument som behövs när ett företag grundas • har tagit reda på hur beskattningen fungerar i den valda företagsformen

	<ul style="list-style-type: none"> • säkerställer finansieringen för företaget • känner till rutinerna vid byte av företagsform • utnyttjar principerna inom arbetslagstiftningen och löneadministrationen • beaktar i sin verksamhet kollektivavtalsystemet inom social- och hälsovårdsbranschen. <p>Att beakta den sociala tryggheten vad gäller företaget Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • beaktar betydelsen av företagarens sociala trygghet vid planering av företagsverksamheten.
<p>Examinanden kan göra de anmälningar som krävs när man grundar ett företag.</p>	<p>Att göra de anmälningar som krävs när ett företag grundas Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig vid behov av experter • gör upp anmälan till skatteförvaltningen och till handelsregistret • ansöker om de behövliga tillstånden och gör de behövliga anmälningarna till olika myndigheter, som länsstyrelsen, den kommun där företaget är stationerat, brand- och räddningsväsendet. <p>Att göra skattedeklaration Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experter vid uppgörande av skattedeklarationen • samlar ihop de behövliga uppgifterna för företagets skattedeklaration.
<p>Examinanden kan vid planering av verksamheten beakta företagarens försäkringssystem.</p>	<p>Att beakta de lagstadgade och frivilliga försäkringarna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör de anmälningar till försäkringsbolaget som hör till vid företagande (FöPL) • kan teckna en kund- eller patientförsäkring • har tagit reda på hur man går till väga vid teckning av en olycksfallsförsäkring och en arbetslöshetsförsäkring.
<p>Examinanden kan utföra de uppgifter som ingår i det egna företagets personaladministration.</p>	<p>Att rekrytera personal Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar vid planering av företagsverksam-

	<p>heten att personalen måste vara yrkeskunnig för att verksamheten ska vara av hög kvalitet</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan rekrytera personal som behövs i verksamheten • kan göra upp ett arbetsavtal • kan göra upp arbetsscheman. <p>Att upprätthålla personalens yrkeskunnighet och välbefinnande Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • delar med sig av sitt kunnande och beaktar de andras kunnande • kan genomföra utvecklingssamtal, göra upp en plan för utveckling av kunnandet och utnyttja dem vid utveckling av servicen • kan beakta arbetarskyddet • använder sig av mätningar av arbetshälsan vid utveckling av tjänsten • kan arbeta aktivt för att de anställda ska bevara sin arbetsförmåga • kan uppfylla arbetsgivarens skyldigheter i fråga om företagshälsovård • kan använda olika system för att sporra personalen samt möjligheterna till arbetshandledning som en del av arbetet för att upprätthålla personalens välbefinnande.
<p>Examinanden kan skapa och upprätthålla kund- och samarbetsnätverk för att få stöd för sin verksamhet.</p>	<p>Att skapa samarbete och nätverk Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • söker aktivt samarbetspartner och samarbetar med olika aktörer • utnyttjar företagarnätverket inom sin bransch • utnyttjar i sitt arbete det kunnande som finns i nätverken och delar med sig av sitt kunnande till aktörerna i nätverken • utnyttjar möjligheter till fortbildning för företagare.
<p>Examinanden kan göra upp bokföringen för företaget i samarbete med experter.</p>	<p>Att göra upp bokföringen i samarbete med experter Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sig av experthjälp • har tagit reda de på de vanligaste nyckeltalen för lönsamhet, likviditet och soliditet • använder nyckeltalen som stöd för beslut

	<p>om företagets ekonomi</p> <ul style="list-style-type: none"> • har tagit reda på principerna vid kontering av avdragsgilla och icke avdragsgilla utgifter och vid specificering av beskattningsbara och icke beskattningsbara inkomster • undersöker företagets bokslutshandlingar (resultat- och balansräkning).
<p>Examinanden kan bedöma sina individuella möjligheter och färdigheter att arbeta som företagare.</p>	<p>Att bedöma sina färdigheter att arbeta som företagare Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilka individuella färdigheter som stöder en framgångsrik företagsverksamhet och analyserar utifrån detta sina värderingar och bedömer sina färdigheter att arbeta som företagare. <p>Att ta emot feedback Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar emot feedback på ett professionellt sätt • utnyttjar erhållen feedback för utveckling av sina färdigheter att arbeta som företagare. <p>Att sörja för välmående Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar arbetstrivselns betydelse för företagsverksamheten • sörjer för sin egen arbetstrivsel.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examinanderna visar sin yrkesskicklighet i examensdelen Att driva ett företag inom äldreomsorgen genom att göra upp en preliminär affärsplan för företaget. Vid behov kompletteras planen med utredningar, produkter och uträkningar som kartlägger förutsättningarna för verksamhet och riskerna förenade med den.

Yrkesskickligheten utreds noggrannare i bedömningssamtal med sakkunniga. I dessa samtal preciseras dokument och bedömningar och examinandens förmåga att driva ett företag och att fatta beslut om att inleda företagsverksamhet.

Bedömningen ska genomföras av tre parter, som ett samarbete mellan representanter för arbetslivet och utbildningsväsendet. Examinandens självvärdering är en viktig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska dokumenteras och feedback ges till examinanden efter bedömningen.

BILAGA

Beskrivning av arbetet för dem som avlagt specialyrkesexamen inom äldreomsorg

Beskrivning av yrkesområdet

I grunderna för specialyrkesexamen i äldreomsorg beskrivs examinandens yrkesskicklighet som ett processartat och ansvarsfullt arbete som kräver förmåga att på ett välgrundat sätt lösa dagliga problem och i vilket man ska behärska olika begrepp, utföra teoretiskt och erfarenhetsmässigt arbete och ha tyst kunskap. Att fortlöpande utvärdera de egna samt arbetsplatsens och samarbetsnätverkens strategier, ekonomiska situation och arbetsprocesser främjar lärandet och utvecklingen av yrkeskunnigheten både hos individen och i den multiprofessionella arbetsgruppen.

Äldreomsorgsarbetet förutsätter att man utgår från kundens behov och önskemål och respekterar de äldres självbestämmanderätt. Att främja de äldres välmående och hälsa är grundläggande med tanke på människans helhetsmässiga välmående. Att stödja de äldres aktivitet och självständighet förbättrar betydligt deras livskvalitet. De äldre är betydelsefulla under hela sitt liv och de har rätt att delta i beslutsfattande som gäller deras eget liv.

Att främja de äldres resurser, välmående och hälsa förutsätter utöver värderingar och principer även tvärvetenskaplig kunskap om åldrandet. Tjänster inriktas på förebyggande och hälsofrämjande verksamhet i alla arbetsaktiviteter. Arbetet inom äldreomsorgen består till stor del av att man stöder de äldres hälsa och funktionsförmåga, att man deltar i ett klientservicenätverk samt att man fungerar som ansvarig för äldreomsorgen. I alla dessa aktiviteter behövs rådgivning och handledning, information och en obruten servicekedja som säkerställer kvaliteten på den service som äldre får. I specialyrkesexamen i äldreomsorgen har man också beaktat företagande inom äldreomsorgen.

Verksamhetsmiljöer

Personer som har avlagt specialyrkesexamen i äldreomsorg arbetar i regel i olika uppgifter inom äldreomsorgen i social- och hälsovårdsbranschen. Arbetet utförs i olika offentliga, privata samt tredje sektorns verksamhetsmiljöer inom den öppna vården och anstaltsvården samt i olika boendeenheter på mellaninstansnivå. Uppgifter finns även inom diakoniarbete, i folkhälsoorganisationer och inom frivilligverksamhet.

Beskrivning av yrkesskickligheten

De som avlagt specialyrkesexamen i äldreomsorg har ett arbete som bygger på etiskt hållbara principer som de har omfattat, och arbetet utförs utifrån från de äldres behov så att dessa i alla sammanhang blir hörda. I arbetet betonas en fungerande professionell interaktion och förmåga att bemöta de äldre och deras anhöriga eller närstående som individer. I arbetet krävs kännedom om lagstiftningen och rekommendationerna för branschen och om branschens servicesystem. De som avlagt examen är kapabla att aktivt ta reda på vilka experttjänster som är tillgängliga och kan hänvisa de äldre och deras närstående till experttjänster.

De som avlagt examen förstår och känner till de förändringar som berör åldrandet samt hur förändringarna påverkar det dagliga livet. De stöder de äldres självbestämman-

derätt, resurser, rättvisa, delaktighet, individualitet och trygghet. De kan utifrån denna kunskap planera, genomföra och utvärdera den rådgivning och handledning som ges äldre eller grupper av äldre särskilt om sociala faktorer och hälsfaktorer som gäller åldrande.

De som avlagt specialyrkesexamen i äldreomsorg deltar som expert på sitt eget arbete i multiprofessionella nätverk och arbetsmiljöer, i samarbete med olika sektorer. De som avlagt examen samarbetar med de äldre, de anhöriga och närstående och med de äldres närmiljö samt med andra experter som är viktiga för de äldres välmående.

De som avlagt examen har förmåga att uttrycka sig klart och mångsidigt, behärskar de centrala fackspråkliga begreppen och kan använda olika interaktionsmetoder och sin personlighet vid främjande av kommunikation och information. De har kännedom om de gerontekniska tillämpningar som används i äldreomsorgen och kan använda dem, kan skaffa ändamålsenlig tilläggsinformation samt använda sig av apparaternas och programmens bruksanvisningar när de handleder de äldre vid anskaffning och användning.

De har individuellt kunnande om att inneha uppgiften som ansvarig inom äldreomsorgen och om att arbeta i ett klientservicenätverk, och de har förmåga att stödja de äldres hälsa och funktionsförmåga. De har individuellt kunnande om att sköta sjuka äldre, om att stödja äldre med minnesstörningar i olika verksamhetsmiljöer samt om att driva ett företag inom äldreomsorgen. Vid utveckling av kvaliteten på arbetet inom äldreomsorgen stärker de fortlöpande sin vilja och förmåga att ständigt förbättra sitt eget arbete och arbetet på sin arbetsplats. Med hjälp av utvärdering blir de kundorienterade serviceprocesserna bättre och det säkerställs att servicekedjan för de äldre är obruten.

Tryckt
ISBN 978-952-13-4514-2
ISSN 1798-8977

Online
ISBN 978-952-13-4515-9
ISSN 1798-8985

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
www.utbildningsstyrelsen.fi